



EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

EUROSISTĒMA

EUROSISTĒMAS SPECIĀLISTU MAKROEKONOMISKĀS IESPĒJU APLĒSES EURO ZONAI

Pamatojoties uz informāciju, kas pieejama līdz 2008. gada 20. novembrim, Eurosistēmas speciālisti sagatavojuši euro zonas makroekonomiskās attīstības iespēju aplēses.¹ Paredzams, ka reālā IKP gada vidējais pieaugums 2008. gadā būs 0.8–1.2%, 2009. gadā – –1.0–0.0% un 2010. gadā – 0.5–1.5%. Paredzams, ka vispārējā SPCI vidējais pieauguma temps 2008. gadā būs 3.2–3.4%, 2009. gadā – 1.1–1.7% un 2010. gadā – 1.5–2.1%.

1. ielikums

TEHNISKIE PIEŅĒMUMI PAR PROCENTU LIKMĒM, VALŪTU KURSIEM, PREČU CENĀM UN FISKĀLO POLITIKU

Tehniskie pieņēmumi par procentu likmēm un gan enerģijas, gan neenerģijas preču cenām balstīti uz tirgus gaidām atbilstoši stāvoklim 2008. gada 14. novembrī.¹ Pieņēmumi par īstermiņa procentu likmēm ir tīri tehniska rakstura. Šīs procentu likmes nosaka pēc 3 mēnešu EURIBOR, tirgus gaidas iegūstot, pamatojoties uz biržā tirgto nākotnes līgumu procentu likmēm. Balstoties uz šo metodi, īstermiņa procentu likmju kopējais vidējais rādītājs 2008. gadā ir 4.7%, 2009. gadā tas samazinās līdz 2.8% un 2010. gadā paaugstinās līdz 3.2%. Tirgus gaidas attiecībā uz euro zonas valstu valdību 10 gadu obligāciju nominālajām peļņas likmēm rāda, ka gaidāms neliels kāpums no vidēji 4.4% 2008. gadā līdz 4.5% 2009. gadā un 4.7% 2010. gadā.² Pamataplēsē ietverts arī pieņēmums, ka banku aizdevumu procentu likmju starpības turpinās paaugstināties salīdzinājumā ar esošo līmeni, atspoguļojot pašreizējo saasināto riska apzināšanos finanšu tirgos. Runājot par preču cenām, pamatojoties uz tendenci biržā tirgto nākotnes līgumu tirgū divu nedēļu periodā, kas beidzās pēdējā datu aktualizēšanas termiņā, pieņemts, ka gada vidējās naftas cenas 2008. gadā būs 99.9 ASV dolāri par barelu, 2009. gadā – 67.3 ASV dolāri par barelu un 2010. gadā – 76.6 ASV dolāri par barelu. Gaidāms, ka starptautiskās pārtikas cenas 2008. gadā strauji pieaugs (par 28.9%) un 2009. gadā samazināsies par 9.7%, bet 2010. gadā atkal palielināsies par 4.9%. Prognozēts, ka citu preču (t.i., neenerģijas un nepārtikas preču) cenas ASV dolāros 2008. gadā pieaugs par 3.5%, 2009. gadā būtiski samazināsies (par 22.9%) un 2010. gadā palielināsies par 5.4%.

Izdarīts arī tehniskais pieņēmums, ka iespēju aplēšu periodā divpusējie valūtu kursi nemainās salīdzinājumā ar vidējiem rādītājiem, kas dominēja divu nedēļu laikā līdz pēdējam datu aktualizēšanas termiņam. Tas nozīmē, ka euro kurss attiecībā pret ASV dolāru ir 1.27, bet euro efektīvais kurss 2008. gadā ir vidēji par 4.1% augstāks nekā 2007. gada vidējais rādītājs un 2009. gadā – vidēji par 5.5% zemāks nekā 2008. gada vidējais rādītājs.

Pieņēmumi par fiskālo politiku pamatoti uz atsevišķu euro zonas valstu budžeta plāniem, kas bija pieejami 2008. gada 20. novembrī. Tie ietver visus politikas pasākumus, kurus jau apstiprinājuši valstu parlamenti vai kurus valdības jau detalizēti izstrādājušas un kurus varētu apstiprināt likumdošanas procesā.

1 Naftas un pārtikas cenu pieņēmumi balstīti uz biržā tirgto nākotnes līgumu cenām līdz 2010. gada beigām. Pieņemts, ka pārējo preču cenas līdz 2009. gada beigām atbildīs biržā tirgto nākotnes līgumu cenām un pēc tam attīstīsies atbilstoši pasaules ekonomiskajai aktivitātei.

2 Sk. 2008. gada decembra "Mēneša Biļetena" 2. nodaļas 4. ielikumu.

¹ Eurosistēmas speciālistu makroekonomiskās iespēju aplēses kopīgi izstrādā ECB un euro zonas valstu NCB speciālisti. Šīs iespēju aplēses divas reizes gadā izmanto par pamatu Padomes vērtējumam par tautsaimniecības attīstību un cenu stabilitātes riskiem. Sīkāka informācija par izmantotajām procedūrām un metodēm sniegta dokumentā *A guide to Eurosystem staff macroeconomic projection exercises* (ECB, 2001. gada jūnijs), kas pieejams ECB interneta lapā. Lai atspoguļotu ar iespēju aplēsēm saistīto nenoteiktību, katra mainīgā lieluma atainošanai izmanto diapazonus. Katra mainīgā lieluma un katra perioda robežas atbilst uz modeli balstītam 75% varbūtības intervālam. Izmantotā metode izskaidrota dokumentā *New procedure for constructing ECB staff projection ranges* (ECB, 2008. gada septembris), kas arī pieejams ECB interneta lapā. Ņemot vērā ārkārtas ekonomiskos un finanšu apstākļus, pašlaik ar iespēju aplēsēm saistītā nenoteiktība ir lielāka nekā parasti.

STARPTAUTISKĀ VIDE

Pasaules ekonomiskās izaugsmes izredzes būtiski iedragājusi ekonomiskā lejupslīde, kas tagad vērojama visās attīstītajās valstīs. Pastiprināta finanšu spriedze, notiekošās mājokļu tirgus korekcijas un ASV krīzes pastiprināta ietekme uz citām valstīm būtiski pasliktinājusi pasaules tautsaimniecības izaugsmes perspektīvu. Paredzams, ka tuvākajā laikā globālo ciklisko kritumu galvenokārt veicinās lēnas ekonomiskās izaugsmes perspektīvas ASV un citās attīstītajās valstīs, taču gaidāms, ka arī attīstības valstīs samazināsies ekonomiskā aktivitāte zemāka ārējā pieprasījuma un negatīvas finanšu krīzes ietekmes dēļ.

Paredzams, ka tautsaimniecības izaugsme ārpus euro zonas būs vāja līdz 2009. gada sākumam un pēc tam uzlabosies tikai ļoti pakāpeniski. To veicinās labvēlīga makroekonomiskā politika, gaidāmais pakāpeniskais finanšu spriedzes atslābums un preču cenu kritums. Ļoti vājas globālās tirdzniecības dinamikas dēļ gaidāms, ka euro zonas ārējais pieprasījums būs mērens līdz 2009. gada vidum, kad tas sāks lēni palielināties. Gaidāms, ka euro zonas ārējo pieprasījumu galvenokārt noteiks attīstības valstis un naftas eksportētājvalstis, bet attīstīto valstu ieguldījums joprojām būs mērenāks.

Paredzams, ka kopumā pasaules reālā IKP gada pieaugums ārpus euro zonas 2008. gadā būs vidēji 3.9%, 2009. gadā – 2.4% un 2010. gadā – 3.6%. Gaidāms, ka 2008. gadā pieaugums euro zonas eksporta tirgos būs 4.7%, 2009. gadā – 2.5% un 2010. gadā – 5.0%.

REĀLĀ IKP PIEAUGUMA IESPĒJU APLĒSES

Euro zonai saskaroties ar ilgstošu pasaules tautsaimniecības pavājināšanos un stingriem finansēšanas nosacījumiem, gaidāms, ka IKP ceturkšņa izaugsmes temps būs negatīvs līdz 2009. gada vidum. Paredzams, ka sekojošais ļoti lēnais tempa pieaugums atspoguļos pakāpenisku ārējās vides uzlabošanos (pieņemts, ka būtiski pazemināsies preču cenu spiediens), kā arī pieņēmumu, ka euro zonā pazemināsies īstermiņa procentu likmes un pakāpeniski samazināsies finanšu krīzes negatīvā ietekme. Tādējādi tiek lēsts, ka reālā IKP gada vidējais pieaugums 2008. gadā būs 0.8–1.2%, 2009. gadā – –1.0–0.0% un 2010. gadā – 0.5–1.5%. Šāda lēnas izaugsmes tendence euro zonā atspoguļo gan nelielu globālo aktivitāti, gan ļoti mazo iekšzemes pieprasījumu.

1. tabula. Makroekonomiskās iespēju aplēses euro zonai

(gada vidējās pārmaiņas; %)^{1), 2)}

	2007	2008	2009	2010
SPCI	2.1	3.2–3.4	1.1–1.7	1.5–2.1
Reālais IKP	2.6	0.8–1.2	–1.0–0.0	0.5–1.5
Privātais patēriņš	1.6	0.1–0.5	–0.3–0.7	0.6–1.8
Valdības patēriņš	2.3	1.9–2.3	1.3–1.9	1.3–1.9
Kopējā pamatkapitāla veidošana	4.2	0.2–1.2	–6.0––3.0	–2.4–1.0
Eksports (preces un pakalpojumi)	5.9	2.4–3.4	–1.4–1.0	2.3–4.9
Imports (preces un pakalpojumi)	5.4	2.0–3.0	–1.9–1.1	1.4–5.2

1) Reālā IKP un tā sastāvdaļu iespēju aplēsēs izmantoti atbilstoši darbadienu skaitam koriģēti dati. Eksporta un importa iespēju aplēsēs ietverta euro zonas iekšējā tirdzniecība.

2) 2009. gada iespēju aplēšu diapazonos Slovēnija ietverta kā euro zonas dalībniece. 2009. gada vidējās procentuālās pārmaiņas aprēķinātas, iekļaujot Slovēniju euro zonā jau 2008. gadā.

Paredzams, ka euro zonas eksports tuvākajā laikā atspoguļos lejupslīdi pasaulē, ko noteikusi arī euro zonas agrākās cenu konkurētspējas samazināšanās novēlotā ietekme. Gaidāmais eksporta kāpums 2009. gadā skaidrojams gan ar spēcīgāku ārējā pieprasījuma kāpumu, gan ar labāku cenu konkurētspēju, kas galvenokārt saistīts ar neseno euro kursa samazināšanos.

Gaidāms, ka iespēju aplēšu periodā stingrie finansēšanas nosacījumi un zema globālā aktivitāte no IKP iekšzemes komponentiem visbūtiskāk ietekmēs kopējo ieguldījumu apjomu. Turklāt tiek lēsts, ka privātos nemājokļu ieguldījumus mazinās peļņas maržu kritums, bet mājokļu ieguldījumu aplēses atspoguļo arī dažās euro zonas valstīs notiekošo mājokļu tirgus sakārtošanos. Savukārt tiek pieņemts, ka valdības ieguldījumu pieaugums, kas samazinājās lielāko 2008. gada daļu, 2009. gadā palielināsies, veicinot kopējo ieguldījumu apjomu. Paredzams, ka kopējo ieguldījumu pamatlīdzekļos gada pieauguma temps 2008. gadā kopumā būs 0.2–1.2%, 2009. gadā – –6.0––3.0% un 2010. gadā – –2.4–1.0%.

Gaidāms, ka aplēšu periodā arī privātā patēriņa pieaugums būs ierobežots. Paredzamā tendence galvenokārt atspoguļo reālo rīcībā esošo ienākumu dinamiku un gaidāms, ka to savukārt ietekmēs nodarbinātības līmeņa pazemināšanās. Gaidāmais mērenais patēriņa pieaugums arī atspoguļo turpmāku piesardzības uzkrājumu kāpumu 2008. un 2009. gadā, ņemot vērā lielo ekonomisko nenoteiktību, bezdarba līmeņa pieaugumu un akciju un mājokļu cenu kritumu. Paredzams, ka iespēju aplēšu periodā stabilāk pieaugs valdības patēriņš.

Atbilstoši iekšzemes pieprasījuma un eksporta struktūrai paredzams, ka euro zonas importa pieaugums samazināsies gan 2008., gan 2009. gadā. Ņemot vērā, ka gaidāms mazāks importa apjoma pieaugums salīdzinājumā ar eksporta apjoma kāpumu, paredzams, ka neto tirdzniecība pozitīvi ietekmēs IKP pieaugumu visā iespēju aplēšu periodā.

Līdz ar paredzēto ekonomiskās aktivitātes samazināšanos gaidāms, ka nodarbinātības līmenis pazemināsies visā iespēju aplēšu periodā. Paredzams, ka 2009. gadā reālās darba samaksas pieaugums, atspoguļojot agrāk veikto darba līgumu atjaunošanu, samazinās arī darbaspēka pieprasījumu. Turklāt prognozes par ieguldījumiem mājokļos rāda, ka būvniecības sektors negatīvi ietekmēs nodarbinātības pieaugumu. Gaidāms, ka 2009. un 2010. gadā darbaspēka pieauguma temps būs daudz zemāks, nekā kopš 2002. gada novērotais, un to galvenokārt izraisīs cikliskā krituma radītais t.s. cerības zaudējušā strādnieka efekts un paredzētā darbspējīgo iedzīvotāju skaita pieauguma samazināšanās. Atspoguļojot nodarbinātības iespēju aplēses un pieņēmumus par darbaspēka attīstību, gaidāms, ka bezdarba līmenis iespēju aplēšu periodā būtiski paaugstināsies.

CENU UN IZMAKSU IESPĒJU APLĒSES

Kopējā SPCI gada inflācija augstāko punktu sasniedza 2008. gada jūlijā (4.0%). Pēc preču cenu samazināšanās un atspoguļojot ekonomisko prognožu pasliktināšanos, gaidāms, ka SPCI gada vidējā inflācija krasi samazināsies no 3.2–3.4% 2008. gadā līdz 1.1–1.7% 2009. gadā un paaugstināsies līdz 1.5–2.1% 2010. gadā. Paredzētā U veida inflācijas līkne galvenokārt atspoguļo iepriekšējo preču cenu kāpumu ietekmi (sk. 2008. gada decembra "Mēneša Biļetena" 3. nodaļas 6. ielikumu). Gaidāms, ka SPCI inflācija (izņemot enerģiju) iespēju aplēšu periodā vienmērīgāk samazināsies.

Paredzams, ka ārējo cenu spiediens līdz 2009. gada beigām saruks, galvenokārt atspoguļojot iepriekšējos un turpmākos pieņēmumus par preču cenu dinamiku. Pēc tam gaidāms, ka noteicoša būs nesenās euro kursa samazināšanās pretēja ietekme uz importa cenām, izraisot nedaudz lielāku importa cenu kāpumu 2010. gadā.

Runājot par iekšzemes cenu spiedienu, tiek lēsts, ka 2008. gadā būtiski palielinājies atlīdzības pieaugums vienam nodarbinātajam. Šis pieaugums atspoguļo kolektīvās vienošanās par būtiski augstāku darba samaksu gan privātajā, gan valsts sektorā. Turpmāk gaidāms, ka atlīdzības pieaugums vienam nodarbinātajam 2009. un 2010. gadā būs nedaudz zemāks, pastāvot vājam darba tirgum ar augstu starptautisko konkurenci. Atspoguļojot darba samaksas pieaugumu un (mazākā mērā) darba ražīguma ciklisko lejupslīdi, paredzams, ka 2008. gadā būtiski palielināsies vienības darbaspēka izmaksu pieaugums, kas samazināsies 2009. un 2010. gadā, sarūkot darba samaksai un pieaugot darba ražīgumam. Pēc gadiem ilga būtiska pieauguma gaidāms, ka peļņas marža samazināsies gan 2008., gan 2009. gadā, absorbējot daļu lielāku vienības darbaspēka izmaksu un importa cenu kāpuma izraisītā inflācijas spiediena, pastiprinoties konkurencei un pavājinoties ekonomiskajai aktivitātei. Tiek lēsts, ka 2010. gadā peļņas marža atkal paaugstināsies, tautsaimniecībai atveseļojoties un pakāpeniski palielinoties IKP pieauguma tempam.

SALĪDZINĀJUMS AR 2008. GADA SEPTEMBRA IESPĒJU APLĒSĒM

Salīdzinājumā ar 2008. gada septembra "Mēneša Biļetenā" publicēto reālā IKP pieauguma diapazonu 2008. un 2009. gadā paredzamais pieauguma diapazons būtiski koriģēts un samazināts. Īpaši būtiski koriģēti diapazoni 2009. gadam. Šīs pārmaiņas atspoguļo gan daudz sliktākas īstermiņa ekonomiskās perspektīvas, gan turpmāku pašlaik vērojamā finanšu satricinājuma iekšzemes un ārējo ietekmi iespēju aplēšu periodā.

2008. un 2009. gadā (īpaši 2009. gadā) paredzamie SPCI inflācijas diapazoni tagad ir zemāki, nekā bija paredzēts 2008. gada septembra iespēju aplēsēs. Korekcijas radušās galvenokārt būtiski pazeminot pieņēmumus par enerģijas un pārtikas preču cenām, taču tās arī atspoguļo zemākas ekonomiskās aktivitātes ietekmi gan uz algu, gan cenu noteikšanu.

2. tabula. Salīdzinājums ar 2008. gada septembra iespēju aplēsēm

(gada vidējās pārmaiņas; %)

	2007	2008	2009
Reālais IKP – 2008. gada septembris	2.6	1.1–1.7	0.6–1.8
Reālais IKP – 2008. gada decembris	2.6	0.8–1.2	–1.0–0.0
SPCI – 2008. gada septembris	2.1	3.4–3.6	2.3–2.9
SPCI – 2008. gada decembris	2.1	3.2–3.4	1.1–1.7

2. ielikums

CITU INSTITŪCIJU PROGNOZES

Pieejamas arī vairākas starptautisko organizāciju un privātā sektora iestāžu sagatavotās prognozes euro zonai. Taču šīs prognozes nav precīzi salīdzināmas cita ar citu vai ar Eurosistēmas speciālistu makroekonomiskajām iespēju aplēsēm, jo tās nav sagatavotas vienā laikā. Turklāt to pieņēmumi par fiskālajiem, finanšu un ārējiem mainīgajiem lielumiem, t.sk. naftas un citu preču cenām, iegūti, izmantojot atšķirīgas (daļēji nenorādītas) metodes. Visbeidzot, dažādās prognozēs izmantotas atšķirīgas metodes datu koriģēšanai atbilstoši darbadienu skaitam (sk. tabulu).

Pašlaik pieejamās citu institūciju prognozes rāda, ka euro zonas reālā IKP pieaugums 2008. gadā būs 1.0–1.2%, 2009. gadā – –0.6–0.3% un 2010. gadā – 0.9–1.6%. Tātad lielākā daļa pieejamo pieauguma prognožu kopumā atbilst Eurosistēmas speciālistu iespēju aplēšu diapazoniem.

Attiecībā uz inflāciju pieejamās prognozes paredz, ka vidējā SPCI gada inflācija 2008. gadā būs 3.4–3.5%, 2009. gadā – 1.4–2.2% un 2010. gadā – 1.3–2.1%. Vairākas prognozes 2009. gadam neiekļaujas Eurosistēmas speciālistu iespēju aplēšu diapazonos – visticamāk tāpēc, ka tās tika iegūtas, kad naftas cenas bija augstākas un tāpēc tajās tika izmantoti pieņēmumi par augstākām preču cenām.

Euro zonas IKP pieauguma un SPCI inflācijas prognožu salīdzinājums

(gada vidējās pārmaiņas; %)

	Publiskošanas datums	IKP pieaugums			SPCI inflācija		
		2008	2009	2010	2008	2009	2010
SVF	2008. gada novembris	1.2	-0.5	n.p.	3.5	1.9	n.p.
Eiropas Komisija	2008. gada oktobris	1.2	0.1	0.9	3.5	2.2	2.1
<i>Survey of Professional Forecasters</i>	2008. gada oktobris	1.2	0.3	1.4	3.4	2.2	2.0
<i>Consensus Economics</i> prognozes	2008. gada novembris	1.0	-0.2	1.6	3.4	1.8	2.0
OECD	2008. gada novembris	1.0	-0.6	1.2	3.4	1.4	1.3
Eurosistēmas speciālistu iespēju aplēses	2008. gada decembris	0.8–1.2	-1.0–0.0	0.5–1.5	3.2–3.4	1.1–1.7	1.5–2.1

Avoti: Eiropas Komisijas ekonomiskās prognozes, 2008. gada rudens; SVF Pasaules tautsaimniecības perspektīvas attiecībā uz IKP, 2008. gada novembris, un Pasaules tautsaimniecības perspektīvas attiecībā uz SPCI, 2008. gada oktobris; OECD Tautsaimniecības perspektīvas Nr. 84, 2008. gada novembris, priekšizdevums; *Consensus Economics* prognozes un ECB *Survey of Professional Forecasters*.

Piezīme. Gan Eurosistēmas speciālistu makroekonomiskajās iespēju aplēsēs, gan OECD prognozēs uzrādīts atbilstoši darbadienu skaitam koriģēts gada pieauguma temps, bet Eiropas Komisija un SVF gada pieauguma tempu uzrāda, neveicot korekcijas atbilstoši darbadienu skaitam gadā. Citās prognozēs nav norādīts, vai tajās uzrādītie dati ir vai nav koriģēti atbilstoši darbadienu skaitam.

© Eiropas Centrālā banka, 2008

Adrese: Kaiserstrasse 29, 60311 Frankfurt am Main, Germany

Pasta adrese: Postfach 16 03 19, 60066 Frankfurt am Main, Germany

Tālrunis: +49 69 1344 0

Fakss: +49 69 1344 6000

Interneta lapa: <http://www.ecb.europa.eu>

Visas tiesības rezervētas.

Atļauta pārpublicēšana izglītības un nekomerciālos nolūkos, norādot avotu.